

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«НАЦІОНАЛЬНИЙ ГІРНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

БОНДАРЕНКО ЛЮДМИЛА АНАТОЛІЇВНА

УДК 338.003.12:622.684

**ЕКОНОМІЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ ТА ОБГРУНТУВАННЯ ШЛЯХІВ
ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ
ВІТЧИЗНЯНИХ КАР'ЄРНИХ АВТОСАМОСКИДІВ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Дніпропетровськ – 2016

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі економіки підприємства Державного вищого навчального закладу «Національний гірничий університет» (м. Дніпропетровськ) Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Вагонова Олександра Григорівна,
Державний вищий навчальний заклад
«Національний гірничий університет»
(м. Дніпропетровськ)
Міністерства освіти і науки України,
завідувач кафедри прикладної економіки.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Варава Лариса Миколаївна,
Державний вищий навчальний заклад
«Криворізький національний університет»
Міністерства освіти і науки України,
завідувач кафедри менеджменту і адміністрування;

кандидат економічних наук, доцент
Гулик Тетяна Володимирівна,
Національна металургійна академія України,
(м. Дніпропетровськ)
Міністерства освіти і науки України,
доцент кафедри економіки промисловості.

Захист відбудеться «23» березня 2016 р. об 11⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 08.080.01 при Державному вищому навчальному закладі «Національний гірничий університет» Міністерства освіти і науки України за адресою: 49005, м. Дніпропетровськ, просп. Карла Маркса, 19, ауд. 4/53.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Державного вищого навчального закладу «Національний гірничий університет» Міністерства освіти і науки України за адресою: 49005, м. Дніпропетровськ, просп. Карла Маркса, 19.

Автореферат розісланий «18» лютого 2016 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

О.В. Трифонова

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сталий розвиток гірничо-металургійного комплексу України, який забезпечує понад 25% обсягу її промислового виробництва та близько 40% валютних надходжень в країну, потребує вдосконалення засобів виробництва, передусім, на гірничодобувних підприємствах. Витрати на перевезення гірських порід в кар'єрі гірничодобувного підприємства, залежно від умов експлуатації технологічного транспорту, спричиняють від 40% до 80% витрат на видобування корисної копалини. При цьому найбільш поширеним сьогодні та вигідним на близьку перспективу є автомобільний транспорт. Зараз, порівняно із зарубіжними, вітчизняні самоскиди як за собівартістю, так і за обсягами перевезень посідають одне з останніх місць. Це потребує від вітчизняних автозаводів значного збільшення обсягу випуску конкурентоспроможних автосамоскидів. Отже, вирішення завдання підвищення конкурентоспроможності самоскидів шляхом виготовлення їх інноваційних моделей, що відповідатимуть умовам перевезення гірських порід у кар'єрах, для автозаводів мають першорядне значення.

Наукові засади формування й оцінювання конкурентоспроможності продукції промислових підприємств розробили видатні представники зарубіжної економічної думки, до яких належать: П. Баумоль, А. Сміт, Й. Шумпетер, А. Маршалл, Ф. Котлер, М. Портер, А. Томпсон. Суттєві здобутки в сфері сутності конкурентоспроможності продукції містять добре відомі та загально визнані наукові праці вітчизняних учених-економістів, серед яких О.І. Амоша, І.А. Басманов, О.Г. Вагонова, Л.М. Варава, С.Б. Довбня, Н.Г. Метеленко, С.В. Мочерний, Т.В. Гулик, Х.А. Фасх'єв, Р.А. Фатхутдінов, В.М. Хобта, М.В. Шарко, В.Я. Швець та інші. Наукові праці перелічених вчених містять вирішення актуальних завдань щодо подальшого розвитку теоретичних і прикладних основ та економічних методів обґрунтування конкурентоспроможності продукції. Проте вказані праці недостатньо висвітлюють можливості формування конкурентних переваг вітчизняних моделей автосамоскидів на основі їх інноваційного вдосконалення задля найкращого пристосування до умов перевезення гірських порід у кар'єрах. У наукових працях не вирішені питання, пов'язані з оцінюванням конкурентних переваг автомобілів за критеріями транспортних витрат, отже, й собівартості видобування корисної копалини в цілому.

Виходячи з вищенаведеного, існуючі наукові розробки потребують узагальнення теоретико-методичних та прикладних основ економічного оцінювання й обґрунтування шляхів підвищення конкурентоспроможності автосамоскидів на інноваційних засадах відповідно до вимог гірничодобувних підприємств.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. У дисертаційній роботі використані результати, одержані автором у процесі досліджень за темою науково-дослідних робіт кафедри прикладної економіки Державного ВНЗ «Національний гірничий університет» МОН України «Наукова розробка інноваційних технологічних та управлінських рішень експлуатації родовищ корисних копалин та їх оптимізація за критеріями еколого-економічної ефективності» (№ держреєстрації 0114U003924, 2014-2015 рр.), в рамках якої розробле-

но науково-методичний підхід до оцінювання конкурентоспроможності кар'єрних автосамоскидів вітчизняного виробництва та забезпечення конкурентних переваг цих автомобілів на основі їх інноваційного удосконалення, а також за договорами про науково-технічне співробітництво Державного ВНЗ «Національний гірничий університет» МОН України з Публічним акціонерним товариством «АвтоКрАЗ» (№ 36 2010-2012 рр., № 47 2012-2015 рр.), де здобувач обґрунтував науково-методичний інструмент вибору доцільних моделей автосамоскидів для транспортування гірських порід на кар'єрах.

Мета і задачі дослідження. Метою дисертаційної роботи є теоретичне узагальнення науково-методичних основ, а також розробка практичних рекомендацій з економічного оцінювання та обґрунтування шляхів підвищення конкурентоспроможності кар'єрних автосамоскидів на інноваційних засадах. Для досягнення мети вирішено такі **завдання**:

узагальнені й оцінені економічні й організаційні умови експлуатації самоскидів при перевезенні гірських порід у кар'єрах;

сформульовано поняття конкурентоспроможності кар'єрних автосамоскидів з урахуванням їх взаємодії з технологічним устаткуванням комплексу гірничих робіт;

узагальнені науково-методичні підходи до оцінювання конкурентоспроможності вантажних автомобілів та визначені їх конкурентні переваги;

обґрунтовано науково-методичний підхід до вибору способу реалізації інноваційного проекту зі створення та виготовлення конкурентоспроможних моделей автосамоскидів;

встановлені техніко-економічні чинники експлуатації автосамоскидів, що визначають рівень витрат на транспортування гірських порід автосамоскидами в міру поглиблення робочої зони кар'єру;

науково обґрунтована організаційна структура управління інноваційною діяльністю автозаводу з метою активізації процесу виготовлення конкурентоспроможних моделей автосамоскидів.

Об'єктом дослідження є процес формування конкурентних переваг кар'єрних автосамоскидів.

Предметом дослідження є теоретичні та методичні засади оцінювання та обґрунтування шляхів підвищення конкурентоспроможності автосамоскидів.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою дисертаційної роботи є фундаментальні положення економічної теорії, науки праці зарубіжних і вітчизняних учених з економіки гірничодобувного виробництва, а також менеджменту інноваційної діяльності промислових підприємств.

Для вирішення поставлених завдань використані такі методи дослідження: критичного аналізу та наукового узагальнення, систематизації – для визначення поняття конкурентоспроможності та показників оцінювання якості кар'єрних автосамоскидів; функціонально-вартісного аналізу – для економічного оцінювання конкурентних переваг інноваційних моделей автомобілів; АВС-аналізу, математичної статистики – для ранжування показників оцінки конкурентних переваг і визначення витрат на транспортування залежно від технічних характеристик самоскиду; економіко-математичного моделювання – для визначення

обсягу витрат на перевезення гірських порід; сітьового планування – для оптимізації складу виконавців та пов’язаних між собою проектів, які характеризуються метою, обсягом витрат та термінами; графічний – для відображення організаційної структури управління автозаводом, результатів розрахунків; метод класифікації й експертних оцінок – для визначення чинників конкурентоспроможності автосамоскидів та їх оцінки.

Інформаційну базу дослідження становлять нормативно-законодавчі акти України, звітні дані ПАТ «АвтоКрАЗ» і гірничорудних підприємств, наукові публікації та ресурси мережі Internet з проблематики дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів. Основним науковим результатом дисертаційної роботи є обґрунтування теоретичних засад та методичних підходів до економічного оцінювання та визначення інноваційних шляхів підвищення конкурентоспроможності кар’єрних автосамоскидів. До найбільш суттєвих наукових результатів віднесено такі:

удосконалено:

методичний підхід до оцінювання конкурентоспроможності автосамоскиду на основі інтегрального коефіцієнту, як співвідношення між груповими показниками його технічних та економічних параметрів, що, на відміну від відомих, передбачає визначення цього коефіцієнту за співвідношенням між показниками економічних та технічних параметрів, а також з урахуванням впливу економічних параметрів на технічні параметри конкурентоспроможності самоскиду, причому технічні параметри розподіляються на показники позитивного та негативного впливу;

науково-методичний підхід до вибору способу реалізації інноваційного проекту, який, на відміну від існуючих, передбачає застосування сітьового планування для визначення мінімального терміну виконання проекту та відповідних витрат із подальшим вибором способу створення та виготовлення інноваційної моделі автосамоскиду з урахуванням можливості залучення спеціалізованих установ на окремих етапах реалізації проекту залежно від наявних ресурсних обмежень та мобілізаційного потенціалу підприємства;

науково-методичний підхід до формування конкурентних переваг автосамоскидів, що, на відміну від існуючих, орієнтований на мінімізацію витрат на паливо для перевезення гірської породи самоскидами та передбачає визначення із застосуванням економіко-математичної моделі оптимальних значень вантажопідйомності, маси порожньої машини, потужності її двигуна та швидкості руху;

методичні основи економічного обґрунтування вибору моделі самоскиду для транспортування гірських порід у кар’єрі, що, на відміну від існуючих, передбачають врахування непрямих витрат на забезпечення технологічних умов експлуатації автосамоскиду залежно від його моделі;

дістали подальшого розвитку:

сутність поняття «конкурентоспроможність кар’єрного автосамоскиду» як комплексної характеристики, що відображає його здатність задовольняти вимоги гірничодобувного підприємства завдяки адаптації характеристик самоскиду до умов перевезення гірських порід у кар’єрі таким чином, щоб забезпечувати

ефективну взаємодію з технологічним устаткуванням комплексу видобувних робіт;

теоретичне обґрунтування функціональної взаємодії підсистем управління підприємства-автовиробника шляхом концентрації функцій управління інноваційною діяльністю у відповідному підрозділі та формалізації його інформаційних зв'язків між конструкторським та технологічним підрозділами.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що наукові результати дисертаційної роботи доведено до рівня прикладних рекомендацій з економічного оцінювання конкурентоспроможності кар'єрних автосамоскидів та підвищення її рівня на основі інноваційного удосконалення діючих моделей автотранспорту. Запропоновані методичні розробки щодо економічної оцінки та формування конкурентних переваг автосамоскидів використані планово-економічними та інженерно-технічними службами підприємств: ПАТ «АвтоКрАЗ» (довідка про використання від 15.04.2015 р.), ПАТ «Укрмеханобр» (довідка про використання від 12.09.2015 р.). Теоретичні положення дисертаційного дослідження використовуються в навчальному процесі Державного ВНЗ «Національний гірничий університет» МОН України при викладанні дисциплін «Економіка підприємства», «Інноваційний менеджмент» та «Управління конкурентоспроможністю продукції» (довідка про використання від 05.04.2015 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною науковою працею, в якій автором сформульовано й обґрунтовано наукові положення, висновки і пропозиції щодо обґрунтування науково-методичних основ з економічного оцінювання та визначення шляхів підвищення конкурентоспроможності кар'єрних автосамоскидів на інноваційних засадах. Результати, одержані здобувачем, знайшли відображення в опублікованих наукових працях. Особистий внесок автора в спільних наукових працях зазначено у списку публікацій.

Апробація результатів дисертації. Основні ідеї та положення дисертації доповідались й одержали позитивну оцінку на 11 науково-практичних конференціях і форумах та 1 всеукраїнській конференції: «Розширюючи обрії» (м. Дніпропетровськ, 2010 р.), «Інновації та трансфер технологій: від ідеї до прибутку» (м. Дніпропетровськ, 2010 та 2011 рр.), «Актуальні проблеми економічного та соціального розвитку виробничої сфери» (м. Донецьк, 2010 р.), «Форум гірників» (м. Дніпропетровськ, 2010 та 2012 рр.), «Теоретичні та прикладні аспекти становлення та розвитку конкурентоспроможної економіки» (м. Кривий Ріг, 2011 р.), «Сучасні проблеми економіки та менеджменту» (м. Львів, 2011 р.), «Социально-экономические и финансовые механизмы обеспечения инновационного развития экономики» (г. Минск, Республика Беларусь, 2012 г.), «Majesty of Marketing» (м. Дніпропетровськ, 2012 р.), «Економіка підприємства: проблеми та перспективи розвитку» (м. Дніпропетровськ, 2013 р.), «Сучасний менеджмент: проблеми теорії та практики» (м. Кривий Ріг, 2014 р.), «Перспективи розвитку» (г. Челябинск, Российская Федерация, 2014 г.), «Актуальні питання економічних наук» (м. Донецьк, 2014 р.), «Стратегії економічного розвитку країн в умовах глобалізації» (м. Дніпропетровськ, 2015р.), «Економіка в умовах глобалізації: проблеми, тенденції, перспективи» (м. Дніпропетровськ, 2015 р.).

Публікації. За результатами досліджень опубліковано 26 наукових праць, з них 2 колективні монографії, 12 статей у наукових фахових виданнях (зокрема, 2 статті у збірнику наукових праць, внесеному до міжнародних наукометричних баз), 12 тез у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 10,9 друк. арк., з яких особисто автору належить 6,41 друк. арк.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (176 найменувань на 20 сторінках), 3 додатків на 3 сторінках. Основний зміст викладено на 193 сторінках комп'ютерного тексту. Робота містить 39 таблиць та 39 рисунків, що розміщені на 19 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтована актуальність теми дисертації, сформульована мета, визначені завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, викладена наукова новизна, розкрито теоретичне та практичне значення одержаних результатів.

У першому розділі «**Теоретико-методичні засади підвищення конкурентоспроможності вітчизняних моделей кар'єрних автосамоскидів**» сформульовано поняття конкурентоспроможності кар'єрних автосамоскидів з урахуванням їх взаємодії з технологічним устаткуванням комплексу гірничих робіт; узагальнені та оцінені економічні й організаційні умови експлуатації автосамоскидів при перевезенні гірських порід у кар'єрах; узагальнені науково-методичні підходи до оцінювання конкурентоспроможності вантажних автомобілів; визначено напрями формування конкурентних переваг самоскидів.

Проведений аналіз існуючих наукових поглядів на передумови виробництва конкурентоспроможних автосамоскидів, дозволив встановити, що вони пов'язані зі спроможністю машини задовольняти вимоги гірничих підприємств щодо транспортування гірських порід у кар'єрах. Вимоги, перш за все, виходять з особливостей умов експлуатації автотранспорту, що призводять до значних ушкоджень кузовів важкою велико-шматковою, частіше скельною, гірською породою та високого зносу ходової частини машин, а також значної витрати палива з причини перевезення породи по тимчасових дорогах, що періодично переміщуються у міру просування фронту робіт. Через переміщення фронту робіт також виникає необхідність внесення організаційних змін у роботу кар'єрного автотранспорту з урахуванням його взаємозв'язку з технологічним устаткуванням комплексу видобувних робіт.

На підставі критичного аналізу існуючих наукових підходів до розуміння сутності поняття «конкурентоспроможність продукції» в цілому та зокрема автосамоскидів, а також з урахуванням розкритих вище особливостей їх експлуатації у кар'єрних умовах обґрунтовано, що конкурентоспроможність автосамоскидів доцільно розуміти як комплексну характеристику, що відображає їх спроможність адаптуватись до особливостей процесу транспортування гірських порід у кар'єрі так, щоб забезпечувати технологічну взаємодію з робочим устаткуванням, яке виконує інші виробничі процеси комплексу видобувних робіт.

Зарубіжні моделі машин задовольняють значну кількість вимог гірничодобувних підприємств, окрім ціни на самоскиди, яка є високою та значно підвищує собівартість видобутку рудної сировини (сумарні витрати на транспортування сягають 50-70% собівартості руди), через що вироблена продукція здорожується та стає неконкурентоспроможною.

Аналіз економічного стану ПАТ «АвтоКрАЗ», що є єдиним в Україні виробником автосамоскидів (які в структурі виробництва автозаводу складають 19%), показав наявність у підприємства техніко-технологічних та організаційних резервів для освоєння виробництва інноваційних моделей самоскидів для перевезення гірських порід у кар'єрах. Також встановлено, що організаційна структура управління автозаводом відповідає виробничо-збутовому підходу, що призводить до неповного задоволення попиту, і, як наслідок, недоотримання прибутку. Отже, формування конкурентних переваг вітчизняних автосамоскидів повинно здійснюватися відповідно до потреб кінцевих споживачів – гірничодобувних підприємств.

Встановлено, що методичний підхід до оцінювання конкурентоспроможності автомобіля на основі традиційного інтегрального коефіцієнту, який визначається відношенням групового показника за технічними параметрами автомобіля до групового показника за його економічними параметрами, є складним для оцінки конкурентоспроможності в силу таких обставин: 1) відсутній фізичний зміст; 2) неможливо визначити вплив окремих характеристик автомобіля на результати його експлуатації; 3) неможливо визначити взаємозалежність між ефективністю транспортування гірських порід та техніко-економічними параметрами, які враховуються в інтегральному коефіцієнті. Звідси витікає необхідність удосконалення економічної оцінки конкурентоспроможності автомобільної продукції, яка б дозволяла визначити напрями формування конкурентних переваг автотранспорту для перевезення гірських порід у кар'єрах.

У другому розділі «**Обґрунтування методичних засад оцінювання та формування конкурентних переваг автосамоскидів для транспортування гірських порід**» обґрунтований науково-методичний підхід до оцінювання конкурентоспроможності вантажних автомобілів та визначені їх конкурентні переваги; розроблено науково-методичний підхід до вибору способу реалізації проекту інноваційного оновлення автосамоскиду.

На основі критичного аналізу існуючих наукових підходів до вибору показників конкурентоспроможності автомобілів та із застосуванням АВС-аналізу визначена частота використання показників, які характеризують відповідні фактори: до групи А входять 32 показника (20%), які характеризують низку специфічних особливостей автомобіля (умови його експлуатації в кар'єрі) та використовуються науковцями найчастіше, отже, вони мають 80% значущості; до групи В увійшло 37 показників (30%), які не враховують умов експлуатації автосамоскиду, і мають 15% значущості; група С об'єднує 57 показників (50%), які характеризують вимоги споживачів (залежно від умов експлуатації автомобіля). Показники останньої групи застосовуються авторами найменше і мають 5% значущості. Для визначення важливості показників сформованих груп для гірничодобувних підприємств здійснено їх оцінювання із залученням експертів

(фахівців автозаводу та гірничодобувних підприємств) та визначена пріоритетність показників та їх вагомість. Зокрема, встановлено, що показники якості мають переважне значення для користувачів автосамоскидів, з поміж показників, які характеризують організацію поставок, найвищою оцінкою експерти оцінили показники своєчасності поставки продукції. Разом з тим, найважливішим з числа показників, що характеризують процес ціноутворення, експертами визнано співвідношення ціни й якості автомашини.

Таким чином, з урахуванням встановленої значущості показників та їх пріоритетності для підприємств-користувачів обрано такі показники конкурентоспроможності автосамоскидів, які призначені для експлуатації в кар'єрах: показники технічні – вантажопідйомність, обсяг платформи, радіус повороту, ресурс до списання, пробіг до першого капремонту, періодичність ТО-2, максимальна швидкість автомобіля, навантажувальна висота, дорожні умови експлуатації, підйом, який здатний подолати автомобіль; показники економічні – ціна, інтенсивність поточної окупності, наробіток на відмовлення, собівартість автомобіля, гарантійний термін експлуатації, вартість нормо-часу обслуговування, витрати на технічне обслуговування, витрати на капітальний ремонт, витрати на поточні ремонти, витрати на експлуатацію автомобіля, витрати на 1 т·км пробігу.

Оскільки, рівень економічних показників конкурентоспроможності залежить від технічних характеристик, що визначають конкурентоспроможність автосамоскидів, доцільно виокремити такі групи технічних показників: показники, що відображають позитивний або негативний вплив технічних характеристик самоскиду на економічні, а також показники, які відображають ті чинники, характер впливу яких визначає покупець. Отже, групові показники конкурентоспроможності за економічними (G_e) та технічними показниками (G_m), з урахуванням їх позитивного або негативного впливу на економічні показники основної моделі порівняно із базовою моделлю, визначаються за формулами:

$$G_e = \sum_{j=1}^m \frac{\Pi_{j_e, \delta}}{\Pi_{j_e, o}} a_{j_e}, \quad (1) \quad G_m = \sum_{i=1}^{n^+} \frac{\Pi_{i_m, o}^+ a_{i_m}}{\Pi_{i_m, \delta}^+} - \sum_{l=1}^{n^-} \frac{\Pi_{l_m, o}^- a_{l_m}}{\Pi_{l_m, \delta}^-}, \quad (2)$$

де $\Pi_{j_e, o}$, $\Pi_{j_e, \delta}$ – j -ий економічний показник конкурентоспроможності автомобілів відповідно основної (що пропонується для заміни) та базової моделей, $j=1, m$; a_{j_e} , a_{i_m} – вагомість відповідно j -го економічного, i -го та l -го технічного показників позитивного і негативного впливу за експертними оцінками; $\Pi_{i_m, o}^+$, $\Pi_{i_m, \delta}^+$ – технічні показники відповідно основної та базової моделей автосамоскиду, які характеризують позитивний вплив на економічні показники, $i=1, n^+$; $\Pi_{l_m, o}^-$, $\Pi_{l_m, \delta}^-$ – технічні показники відповідно основної та базової моделей автосамоскиду, які характеризують негативний вплив на економічні показники, $l=1, n^-$.

Для забезпечення фізичного змісту інтегрального коефіцієнту конкурентоспроможності $I_{a, e}$ доцільно визначати його як відношення групового показника за економічними показниками автомобіля до групового показника за його технічними показниками таким чином

$$I_{a.e} = \frac{G_e}{G_m}. \quad (3)$$

Разом з тим, оскільки для користувача самоскидів першочергове значення має співвідношення економічних та технічних показників моделі, що експлуатується, з моделлю, що є конкуруючою, то оцінювання конкурентоспроможності самоскидів доцільно здійснювати за коефіцієнтом відмінності техніко-економічних показників

$$E_{m.e} = \frac{1 - G_e}{G_m - 1}. \quad (4)$$

Різниця $(1 - G_e)$ характеризує відмінність економічних показників автомобіля, що пропонується для використання замість базової, а різниця $(G_m - 1)$ – відмінність технічних показників.

На основі формул (1)-(4) здійснена порівняльна оцінка конкурентоспроможності вітчизняної і зарубіжних моделей самоскидів: КрАЗ-65055 вантажопідйомністю 16 т (КрАЗ), КамАЗ-6520 – 18 т (КамАЗ), МАЗ-551605 – 20 т (МАЗ), IVECO-260.30H – 20 т (IVECO). Усі моделі порівнювались із базовою моделлю КрАЗ-65032-043 (16 т) (табл. 1).

Таблиця 1

Оцінка конкурентоспроможності автосамоскидів

№ п/п	Показники	Автосамоскиди			
		КрАЗ	КамАЗ	МАЗ	IVECO
1	Груповий економічний показник, G_e	0,97	1,04	0,97	3,11
2	Груповий технічний показник, G_m	0,21	1,12	0,24	2,36
3	Відмінність економічних показників, $1 - G_e$	0,03	-0,04	0,03	-2,11
4	Відмінність технічних показників, $G_m - 1$	-0,79	0,12	-0,76	1,36
5	Коефіцієнт відмінності техніко-економічних показників конкурентоспроможності, $E_{m.e}$	-0,04	-0,33	-0,04	-1,55

Встановлено, що для гірничодобувних підприємств за сукупністю економічних характеристик найбільшу конкурентну привабливість мають моделі КрАЗ та МАЗ ($G_e = 0,97$), а найменшу – IVECO ($G_e = 3,11$), яка, разом з тим, за технічними характеристиками G_m у 2,36 рази більш приваблива у порівнянні з базовою моделлю. Використання автомобілів МАЗ та КрАЗ також призведе до погіршення економічних результатів, проте у значно меншій мірі ($E_{m.e} = -0,04$).

В цілому ж, виходячи з коефіцієнту зміни техніко-економічних показників конкурентоспроможності автосамоскидів, який віддзеркалює співвідношення відмінності економічних та технічних показників автосамоскидів, що використовуються зараз та пропонуються для використання, доцільним є впровадження зарубіжних самоскидів IVECO, експлуатація яких пов'язана із значними витратами на транспортування гірської породи, проте дозволяє збільшити обсяг перевезень у більшій мірі, ніж зростають витрати на це перевезення.

Недостатня увага автовиробника до претензій користувачів автомобілів призводить до додаткових витрат автозаводів, зокрема у випадках, що в цілому збільшує їх вартість та зменшує конкурентоспроможність. Значна частка відмов відбувається під час експлуатації автосамоскидів у перші 1...5 тис. км пробігу та свідчить як про недоліки контролю якості на заводі та/або дефективність деталей/вузлів, що постачаються на умовах кооперації, так і про невідповідність технічних характеристик автосамоскидів умовам їх експлуатації. Це обумовлює необхідність оперативного врахування вимог підприємств-користувачів на основі реалізації інноваційних проектів з модернізації самоскидів, що забезпечить формування конкурентних переваг вітчизняних кар'єрних самоскидів.

В результаті аналізу існуючих наукових підходів до визначення етапів реалізації інноваційних проектів та особливостей виконуваних робіт щодо інноваційного удосконалення автосамоскидів теоретично обґрунтовано зміст і послідовність етапів інноваційного проекту (рис. 1).

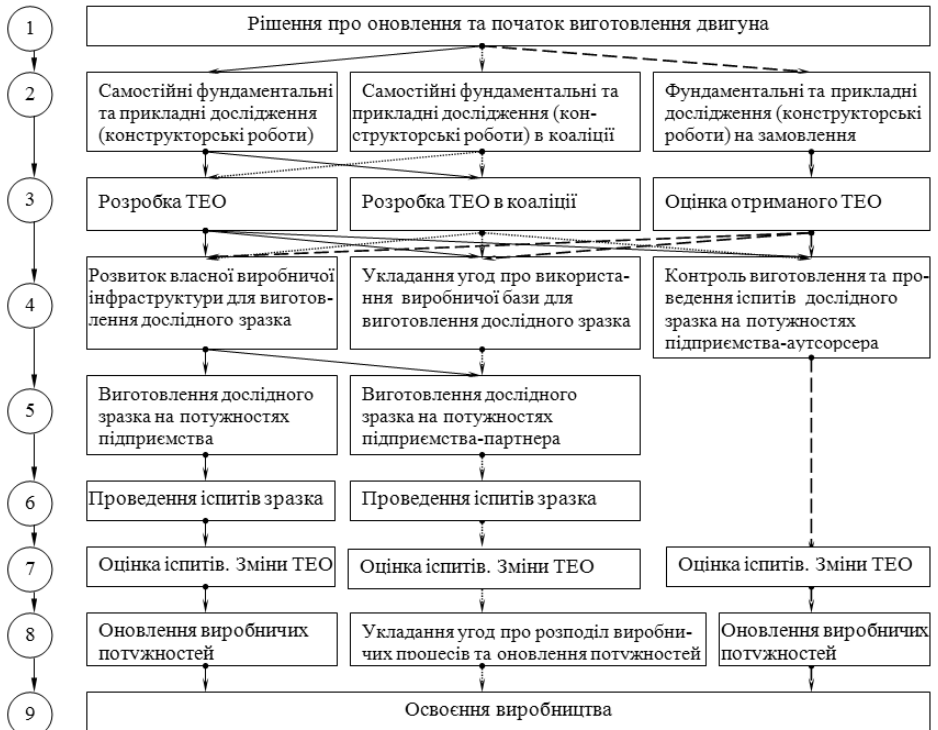

Рис. 1. Етапи інноваційного проекту за альтернативними варіантами

Для кожного етапу визначені відповідно мета, обсяг інвестицій, термін реалізації та витрати, при цьому передбачено альтернативні способи виконання робіт (самостійно підприємством, у співпраці з бізнес-партнерами або на засадах аутсорсингу). Необхідність використання певного варіанту на окремих етапах

обумовлюється наявними ресурсними обмеженнями та мобілізаційним потенціалом підприємства. Задля визначення оптимальної послідовності етапів зазначеного вище проекту, яка б забезпечувала мінімальний термін його реалізації, застосовано сіткове моделювання. На прикладі проекту оновлення двигуна автосамоскиду встановлено, що в разі самостійної реалізації проекту його мінімальна тривалість становить 323 дні, а в разі максимального залучення сторонніх організацій – 139 днів.

У третьому розділі «**Організаційно-економічні засади удосконалення вітчизняних автосамоскидів стосовно умов експлуатації в кар'єрах**» теоретично обґрунтована функціональна взаємодія підсистем управління діяльністю автозаводу з метою активізації процесу розробки інноваційних моделей самоскидів; встановлено значущість собівартості транспортування гірських порід у форсуванні конкурентних переваг кар'єрних автосамоскидів; обґрунтовані шляхи формування конкурентних переваг самоскидів на основі інноваційних проєктів.

Проведений аналіз організаційної структури автомобілебудівного підприємства України показав, що в управлінні автозаводом такі етапи, як ініціювання, розробка та виготовлення автомобілів з новими якостями, що здатні підвищити конкурентоспроможність машин через задоволення конкретних вимог їх споживачів, не реалізуються як єдиний інноваційний процес. Цьому не сприяє як не чіткий розподіл функціональних обов'язків, так і характер функціональної взаємодії підрозділів підприємства, що пов'язані з інноваційним розвитком. Отже, організаційна структура заводу потребує зміни на основі створення принципово нової системи управління впровадженням інновацій у виробництво автомобілів. Створення інноваційного відділу дозволить сконцентрувати функцію щодо виявлення, оцінювання перспективності та реалізації інноваційних ідей із вдосконалення автосамоскидів, що зумовлює виникнення нових інформаційних зв'язків між структурними підрозділами автозаводу (рис. 2).

Для підприємств-користувачів, які експлуатують автосамоскиди в умовах кар'єрів, основними критеріями вибору певних моделей є собівартість їх експлуатації та можливий обсяг перевезення гірської маси. Питомі витрати на забезпечення технологічних умов експлуатації автосамоскиду (у розрахунку на один тонно-кілометр транспортування), що включають як прямі, так і непрямі витрати, є функцією обсягу перевезеної породи і відстані транспортування залежно від вибраної моделі машини та можуть бути визначені за формулою

$$B_{1т.км} = \frac{B_{e.c} + B_{e.d}}{O_{m.a} \cdot L_m}, \quad (5)$$

де $B_{e.c}$, $B_{e.d}$ – відповідно витрати на обслуговування й утримання у робочому стані певної моделі автосамоскиду та додаткові витрати на гірничі роботи в кар'єрі, пов'язані із введенням в експлуатацію автосамоскиду цієї моделі, грн/міс.; $O_{m.a}$ – обсяг породи, перевезеної автосамоскидом, т/міс.; L_m – відстань транспортування гірської породи, км.

Визначення питомих витрат на забезпечення технологічних умов експлуатації автосамоскиду, пов'язаних із перевезенням гірської маси самоскидами, показало, що вони обумовлені моделлю самоскиду та змінюються залежно від глибини робочої зони в кар'єрі. Зокрема, за цим показником найгіршою є модель самоскиду КраЗ-65032-043, найкращими – IVECO-260,30H та МАЗ-551605, яким складає конкуренцію модель КраЗ-С20,2. Із поглибленням кар'єру з 100 до 300 м за умови використання автосамоскидів IVECO можливе зменшення собівартості 1 т·км транспортування породи на 10...13%, що пояснюється незначним зменшенням витрат на обслуговування машин (5...11%).

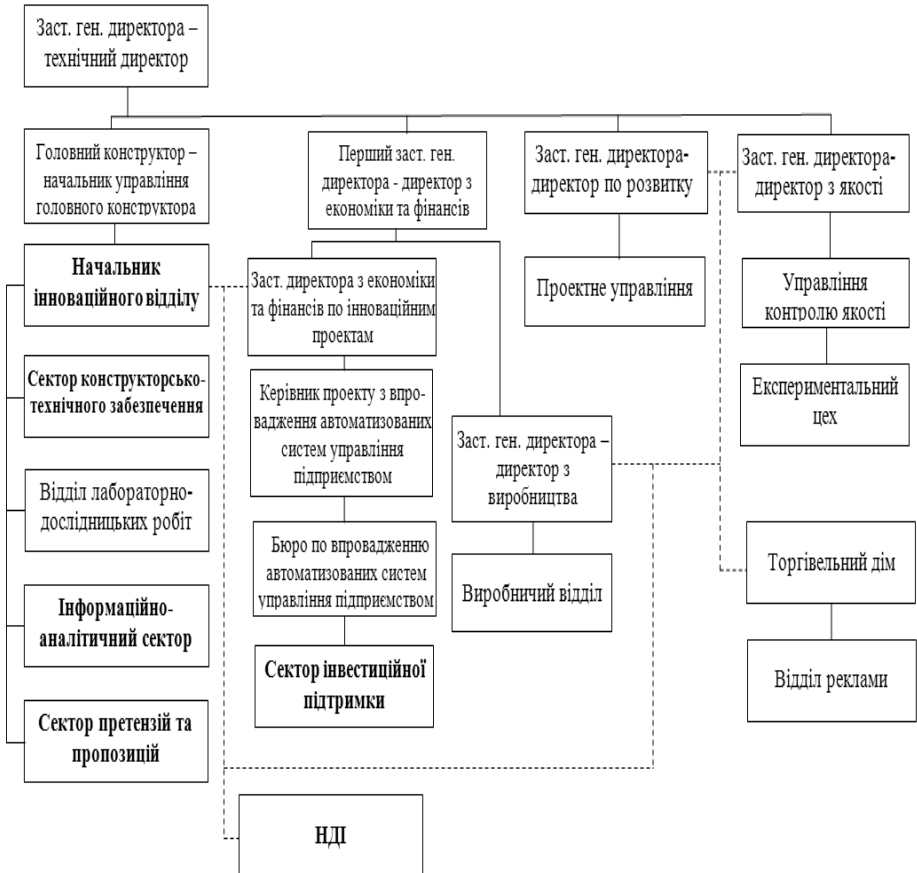

Рис. 2. Схема запропонованої структури управління діяльністю автозаводу за напрямом інноваційного розвитку

Конкурентні переваги самоскиду безпосередньо залежать від витрат на паливо для транспортування гірських порід (R_n), мінімальне значення має визначитись, виходячи із взаємозв'язків між вантажопідйомністю G_a , масою по-

рожнього самоскиду Q_a , потужністю його двигуна $P_{\text{дв}}$ за залежністю $T_n = 0,00193(Q_a + G_a)^{0,669} P_{\text{дв}}^{1,17}$. Отже, мінімум названих витрат може бути визначений таким чином

$$R_n = C_n A T_n / (100 G_a) \rightarrow \min, \quad (6)$$

де C_n – ціна автомобільного палива, грн./л; A – обсяг завдання на перевезення гірської породи, т·км; T_n – витрати палива самоскидом, л/100 км.

При виборі раціональної моделі самоскиду урахуються обмеження за обсягом завдання A та масою порожнього самоскиду Q_a .

На прикладі заміни автосамоскиду моделі КрАЗ-6510 «Горняк», яка обслуговує кар'єрний екскаватор на верхньому уступі м'яких порід у кар'єрі ПАТ «Укрмеханобр», на модель Самс бх4, КрАЗ-6510 визначено, що витрати на автомобільне паливо можуть бути скорочені майже на 1,2 млн. грн. на рік (понад 30% сумарних витрат на транспортування).

ВИСНОВКИ

Дисертація є завершеним науковим дослідженням, в якому узагальнено та вдосконалено теоретико-методичні основи економічного обґрунтування конкурентоспроможності автосамоскидів, а також обґрунтовано рекомендації щодо практичних напрямів підвищення конкурентних переваг. Основні наукові та практичні результати дослідження полягають у такому:

1. Встановлено, що автосамоскиди вітчизняного виробництва мають значно менші конкурентні переваги, порівняно із зарубіжними аналогами, зумовлені меншими обсягами перевезеної гірської маси та більшими витратами палива, отже, й більшими витратами на обслуговування та експлуатацію автомашин у кар'єрі. Разом з тим, існуючі наукові підходи до оцінювання конкурентоспроможності автомобілів та пошуку напрямів її підвищення не дозволяють враховувати специфіку формування конкурентних переваг автосамоскидів, призначених для експлуатації у кар'єрах, що і зумовлює необхідність удосконалення теоретико-методичних основ економічного оцінювання та обґрунтування шляхів підвищення конкурентоспроможності кар'єрних автосамоскидів.

2. В результаті аналізу існуючих наукових поглядів на передумови виробництва конкурентоспроможних автосамоскидів та особливостей використання автосамоскидів, призначених для експлуатації в кар'єрах, встановлено, що вони мають відображати здатність машини адаптуватися до гірничо-технологічних умов у кар'єрі таким чином, щоб максимально забезпечувати задоволення вимог підприємств-користувачів при транспортуванні гірських порід.

3. Аналіз існуючих наукових поглядів на сутність поняття «конкурентоспроможність кар'єрного автосамоскиду» дозволив аргументувати, що конкурентоспроможність автосамоскидів відображає його здатність задовольняти вимоги гірничодобувного підприємства завдяки адаптації характеристик самоскиду до умов перевезення гірських порід у кар'єрі таким чином, щоб забезпечувати ефективну взаємодію з технологічним устаткуванням комплексу видобувних робіт. Доведено, що формування конкурентних переваг вітчизняних автосамос-

кидів повинно здійснюватись відповідно до потреб кінцевих споживачів – гірничодобувних підприємств.

4. На основі встановлення техніко-економічних характеристик експлуатації автосамоскидів обґрунтовано науково-методичний підхід до оцінювання конкурентоспроможності вантажних автомобілів, виходячи з коефіцієнту відмінності техніко-економічних показників. Названий показник визначається як співвідношення відмінності економічних ($I-G_e$) та відмінності технічних (G_m-I) групових показників від заміни моделі, що експлуатується, на конкуруючу модель. Це дозволяє оцінювати конкурентоспроможність автосамоскиду з позиції підприємства-користувача. Одночасно встановлення співвідношення економічних (G_e) та технічних (G_m) показників доцільно використовувати для оцінювання конкурентоспроможності автосамоскидів з позиції автовиробника. Обґрунтовано, що при визначенні групового показника конкурентоспроможності за технічними параметрами необхідно враховувати їх позитивний або негативний вплив на економічні показники. Такий підхід дозволяє оцінювати доцільність заміни певних моделей автосамоскидів та визначати напрями формування їх конкурентних переваг.

Встановлено, що для підприємств, які використовують автосамоскиди в кар'єрах, основними конкурентними перевагами певних моделей самоскидів є витрати на експлуатацію, можливий обсяг перевезення гірської маси та можлива відстань транспортування. Обґрунтовано, що при визначенні питомих витрат на забезпечення технологічних умов гірничих робіт, пов'язаних із введенням в експлуатацію цих моделей машин, слід враховувати поряд із прямими витратами також непрямі витрати на забезпечення умов експлуатації самоскидів.

5. На основі аналізу претензій, що надходять на автозавод від підприємств-користувачів, та витрат автовиробника, пов'язаних з усуненням дефектності деталей/вузлів, обґрунтована необхідність інноваційного удосконалення автосамоскидів задля приведення їх характеристик у відповідність до умов експлуатації в кар'єрах. Аналіз існуючих наукових підходів до визначення етапів реалізації інноваційних проєктів та особливостей робіт щодо удосконалення автосамоскидів дозволив визначити альтернативні способи реалізації інноваційного проєкту зі створення та виготовлення конкурентоспроможних моделей автосамоскидів. Для кожного етапу визначені відповідно мета, обсяг інвестицій, термін реалізації та витрати. При цьому, інноваційний проєкт структурований за певними видами робіт, які можуть бути виконані самостійно підприємством, в коаліції бізнес-партнерів, на засадах аутсорсингу. Необхідність використання певного варіанту на окремих етапах обумовлюється наявними ресурсними обмеженнями та мобілізаційним потенціалом підприємства. Обґрунтовано, що визначення оптимальної послідовності етапів зазначеного вище проєкту, яка б забезпечувала мінімальний термін його реалізації, доцільно здійснювати із застосуванням сітьового моделювання.

6. На основі систематизації техніко-економічних характеристик автосамоскидів, які характеризують їх продуктивність й собівартість транспортування гірської маси, встановлені статистичні взаємозв'язки між витратами, вантажопід-

йомністю, масою порожньої машини, потужністю двигуна та швидкістю руху. Аргументовано, що питомі витрати на забезпечення технологічних умов експлуатації автосамоскиду слід розглядати як конкурентну перевагу при виборі конкурентоспроможної моделі автосамоскиду, призначеного для експлуатації в кар'єрі, та визначати їх з урахуванням вищезазначених взаємозв'язків.

7. На основі аналізу організаційної структури автомобілебудівного підприємства встановлено, що формування конкурентних переваг автосамоскидів, які безпосередньо залежать від здатності заводу враховувати конкретні вимоги споживачів, встановлено що вона не пристосована для реалізації інноваційного процесу щодо удосконалення автосамоскидів. Обґрунтовано, що реалізацію інноваційного процесу доцільно здійснювати на основі створення окремого інноваційного відділу та концентрації у ньому таких функцій як виявлення, оцінювання перспективності та реалізації інноваційних ідей а також з урахуванням нових інформаційних зв'язків між новоутвореним відділом та іншими структурними підрозділами автозаводу.

НАУКОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ОПУБЛІКОВАНІ В 26 НАУКОВИХ ПРАЦЯХ, ОСНОВНІ З ЯКИХ:

Монографії

1. Bondarenko L. Innovation mechanism in organizational support of operations at machine building enterprises in Ukraine : monograph / L. Bondarenko // за ред. О.І. Амоша. – Держ. ВНЗ «НГУ». – Дніпропетровськ; Вища банківська школа. – Вроцлав. – Д. : Національний гірничий університет, 2012. – С. 234-239.

2. Бондаренко Л.А. Деякі аспекти виробництва конкурентоспроможних вітчизняних автосамоскидів для гірничодобувних підприємств : [монографія] / Л.А. Бондаренко // за ред. Г.Г. Півняка ; М-во освіти і науки України, Державний ВНЗ «НГУ». – Д. : 2014. – Т. 1. – С. 264-269.

Статті у наукових фахових виданнях:

3. Бондаренко Л.А. Формирование организационно-экономических мероприятий повышения эффективности управления машиностроительным комплексом / Л.А. Бондаренко // Економічний простір : Збірник наукових праць. – Д. : ПДАБА, 2011. – № 49. – С. 46-54.

4. Бондаренко Л.А. Аналіз та оцінка конкурентоспроможності машинобудівного підприємства з виробництва автомобільної техніки / Л.А. Бондаренко // Вісник національного університету «Львівська політехніка» : Менеджмент та підприємство в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2011. – № 720. – С. 109-114.

5. Бондаренко Л.А. Визначення показників оцінювання конкурентоспроможності кар'єрних автосамоскидів / В.І. Прокопенко, Л.А. Бондаренко // Науковий вісник НГУ. – 2013. – № 2 (134). – С. 122-129. (Внесений у міжнародну наукометричну базу *SciVerse Scopus*). *Особистий внесок*: узагальнено метод до оцінювання конкурентоспроможності автосамоскидів з урахуванням впливу економічних показників на технічні показники конкурентоспроможності автосамоскидів, причому технічні розділяються на показники позитивного та негативного впливу.

6. Бондаренко Л.А. Вибір показників оцінювання конкурентоспроможності автомобілів для транспортування гірських порід в кар'єрах на основі ABC-аналізу / Л.А. Бондаренко // Економічний вісник НГУ. – 2012. – № 4 (40). – С. 29-35.

7. Бондаренко Л.А. Некоторые аспекты инновационного обеспечения конкурентоспособности отечественных автомобилей / Л.А. Бондаренко // Интегрированные основы инновационного и устойчивого развития экономики: сборник научных статей. – Пенза : Приволжский дом знаний. – 2013. – С. 16-18. (Російська Федерація).

8. Бондаренко Л.А. Фактори підвищення конкурентоспроможності автосамоскидів у вітчизняному виробництві / В.І. Прокопенко, Л.А. Бондаренко // Економічний вісник НГУ. – 2013. – №4 (44). – С. 45-52. *Особистий внесок*: запропоновано науково-методичний підхід до визначення коефіцієнту відмінності техніко-економічних показників автосамоскидів в кар'єрних умовах.

9. Бондаренко Л.А. Теоретичні основи формування конкурентоспроможності / В.І. Прокопенко, Л.А. Бондаренко // Вісник одеського національного університету. Серія «Економіка». – 2014. – Вип. 3/2. – № 19. – С. 184-189. *Особистий внесок*: сформульовано поняття конкурентоспроможності кар'єрного автосамоскиду й основні критерії вибору доцільної моделі самоскиду.

10. Бондаренко Л.А. Обґрунтування складу інноваційного проекту щодо забезпечення конкурентоспроможності кар'єрних автосамоскидів / В.І. Прокопенко, Л.А. Бондаренко // Інноваційна економіка. – 2014. – № 4 (53). – С. 107-115. (Внесений до міжнародної наукометричної бази РИНЦ). *Особистий внесок*: обґрунтовано науково-методичний підхід до вибору способів реалізації інноваційних проектів щодо інноваційного вдосконалення автомобілів.

11. Бондаренко Л.А. Методичний підхід до оцінювання конкурентоспроможності автосамоскидів для транспортування гірських порід к кар'єрі / Л.А. Бондаренко // Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції. – 2014. – № 14 (3). – С. 83-94.

12. Бондаренко Л.А. Економічна ефективність експлуатації вітчизняних автосамоскидів на кар'єрах як чинник підвищення їхньої конкурентоспроможності [Електронний ресурс] / О.Г. Вагонова, Л.А. Бондаренко // Ефективна економіка. – 2015. – № 1. – Режим доступу до журналу : <http://www.economy.nauka.com.ua>. *Особистий внесок*: встановлені техніко-економічні чинники експлуатації автосамоскидів, що враховують поряд із прямими витратами, також непрямі витрати на забезпечення технологічних умов експлуатації автосамоскиду.

13. Бондаренко Л.А. Порівняльна оцінка ефективності експлуатації кар'єрних автосамоскидів за досвідом транспортування гірських порід / Л.А. Бондаренко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». – 2015. – Вип. 12. – Ч. 1. – С. 76-80.

14. Бондаренко Л.А. Методичний підхід до формування конкурентних переваг кар'єрних автосамоскидів на основі їхніх технічних параметрів / О.Г. Вагонова, Л.А. Бондаренко // Економічний вісник НГУ. – 2015. – № 3. – С. 83-91; *Особистий внесок*: розроблений науково-методичний підхід до модернізації моделей самоскидів, виходячи із взаємозв'язку їх конструктивних параметрів.

За матеріалами наукових конференцій – 12, з них основні:

15. Бондаренко Л.А. Оцінка конкурентоспроможності машинобудівного підприємства за допомогою методу експертних оцінок / Л.А. Бондаренко // Сучасні проблеми економіки та менеджменту : тези доп. міжнар. наук.-практ. конф., 10-12 листоп. 2011 р., м. Львів : Видавництво Львівської політехніки. – 2011. – С. 349.

16. Бондаренко Л.А. Анализ механизма инновационного развития машиностроительных предприятий Украины / Л.А.Бондаренко // Социально-экономические и финансовые механизмы обеспечения инновационного развития экономики : тезисы док. III междунар. науч.-практ. конф., 20-21 вер. 2012 р., м. Мінськ. – Минск : ГИУСТ БГУ. – 2012. – С. 137-138. (Республика Беларусь).

17. Бондаренко Л.А. Анализ та систематизація показників, що визначають конкурентоспроможність кар'єрних автосамоскидів / В.І. Прокопенко, Л.А. Бондаренко // «Форум гірників – 2012» : матер. міжнар. конф., 3-6 жовт. 2012 р., м. Дніпропетровськ. – Д. : НГУ. – 2012. – Т. 3. – С. 40-46. *Особистий внесок*: встановлено значущість показників конкурентоспроможності автомобілів та їх пріоритетність для підприємств-користувачів.

18. Бондаренко Л.А. Визначення наукового підходу до формування інноваційного проекту підвищення конкурентоспроможності вітчизняних автомобілів / В.І. Прокопенко, Л.А. Бондаренко // Сучасний менеджмент: проблеми теорії та практики : матер. всеукр. наук.-практ. конф., 23 квіт. 2014 р., м. Кривий Ріг. Видавництво «Доніс». – 2014. – Вип. 1 – С. 28-29. *Особистий внесок*: запропоновано методичний підхід до вибору варіантів реалізації інноваційного проекту на основі визначення мінімальних витрат на створення та виготовлення інноваційної моделі автосамоскиду.

19. Бондаренко Л.А. Научные подходы к выбору организационной структуры разработки инновационных моделей автомобилей / Л.А. Бондаренко // Перспективы развития : матер. междунар. науч.-практ. конф., 21 марта 2014 г., Челябинский институт (фил.) РГТЭУ. – Челябинск : Фотохудожник, 2014. – С. 84-89.

21. Бондаренко Л.А. Визначення складових проекту щодо розроблення інноваційної моделі автосамоскидів / Л.А. Бондаренко // Актуальні питання економічних наук : збірник матер. V міжнар. наук.-практ. конф., 12-13 вер. 2014 р. – Східноукраїнський інститут економіки та управління. – Донецьк : ГО «СіЕУ». – 2014. – С. 99-102.

20. Бондаренко Л.А. Узагальнення ефективності експлуатації вітчизняних автосамоскидів при перевезенні гірських порід в кар'єрах / Л.А. Бондаренко // Стратегії економічного розвитку країн в умовах глобалізації : матер. міжнар. наук.-практ. конф., 26-27 берез. 2015 р., м. Дніпропетровськ. – Дніпропетровськ. – С. 33-35.

21. Bondarenko L.A. Identifying the directions competitiveness increase of quarry dump trucks transportation of rocks / L. A. Bondarenko // Економіка в умовах глобалізації: проблеми, тенденції, перспективи» : збірник матер. III міжнар. наук.-практ. конф., 23-27 берез. 2015 р., м. Дніпропетровськ. – Д. : НГУ. – 2015. – С. 31-32.

АНОТАЦІЯ

Бондаренко Л.А. Економічне оцінювання та обґрунтування шляхів підвищення конкурентоспроможності вітчизняних кар'єрних автосамоскидів. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Державний вищий навчальний заклад «Національний гірничий університет», Дніпропетровськ, 2016.

Дисертація присвячена теоретичному узагальненню науково-методичних основ, а також розробці практичних рекомендацій з економічного оцінювання та обґрунтування шляхів підвищення конкурентоспроможності кар'єрних автосамоскидів на інноваційних засадах. Обґрунтовано сутність поняття «конкурентоспроможність кар'єрного автосамоскиду». Розроблено методичний підхід до оцінювання конкурентоспроможності автосамоскиду на основі інтегрального коефіцієнту з урахуванням впливу економічних показників на технічні показники. Розроблено науково-методичний підхід до формування конкурентних переваг автосамоскидів, орієнтований на мінімізацію витрат на паливо при перевезенні гірської породи. Запропоновано методичні основи економічного обґрунтування вибору моделі самоскиду для транспортування гірських порід у кар'єрі. Запропоновано науково-методичні підходи до вибору способу реалізації інноваційного проекту щодо створення та виготовлення інноваційної моделі автосамоскиду.

Ключові слова: конкурентоспроможність автосамоскидів, управління інноваційною діяльністю, витрати, інноваційний проект, економічне оцінювання.

АННОТАЦИЯ

Бондаренко Л.А. Экономическое оценивание и обоснование путей повышения конкурентоспособности отечественных карьерных автосамосвалов. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Государственное высшее учебное заведение «Национальный горный университет», Днепропетровск, 2016.

Диссертация посвящена обобщению и развитию теоретических основ и методических подходов к экономическому оцениванию и формированию конкурентных преимуществ отечественных автосамосвалов, эксплуатируемых в условиях карьеров.

В диссертации определены специфические конкурентные преимущества карьерных автосамосвалов и предложено трактовать конкурентоспособность автосамосвала как отображение его способности удовлетворять требования горнодобывающего предприятия благодаря адаптации характеристик к условиям перевозки горных пород в карьере таким образом, чтобы максимально обес-

печивать эффективное взаимодействие автосамосвала с технологическим оборудованием комплекса добывающих работ.

Предложен научно-методический подход к оценке конкурентоспособности автомобилей, основанный на определении коэффициента различия технико-экономических показателей, определяемого как соотношение различия экономических и различия технических групповых показателей эксплуатируемой модели автосамосвала и конкурирующей модели. При расчете группового технического показателя конкурентоспособности автомобиля учитывается их положительное и негативное влияние на экономические показатели.

Обоснован научно-методический подход по выбору способа реализации инновационного проекта, включающий определение последовательности этапов инновационного проекта с учетом возможности привлечения специализированных учреждений на отдельных этапах, определение минимального срока реализации инновационного проекта на основе применения сетевого моделирования, а также выбор варианта реализации, исходя из сопоставления сроков выполнения проекта и соответствующий затрат.

Аргументировано, что затраты на обеспечение технологических условий эксплуатации автосамосвала и затраты на топливо необходимо рассматривать как конкурентные преимущества при выборе автосамосвала, предназначенного для эксплуатации в карьерных условиях. Установлены статистические взаимосвязи между затратами на транспортировку горной массы, грузоподъемностью, массой пустой машины, мощностью двигателя и скоростью движения. Предложен научно-методический подход к формированию конкурентных преимуществ автосамосвалов предусматривающий минимизацию затрат на топливо при перевозке горных пород на основе определения оптимальных технических характеристик автосамосвала. Разработаны методические основы экономического обоснования выбора модели самосвала для транспортирования горных пород в карьере, предусматривающий учет не прямых затрат на обеспечение технологический условий эксплуатации автосамосвала.

Научно обосновано, что для обеспечения инновационного процесса на автомобилестроительном предприятии необходимо сконцентрировать функциональные обязанности по выявлению, оценке и реализации инновационных идей в соответствующем отделе. Обоснованы изменения организационной структуры автомобилестроительного завода, учитывающие информационные связи, возникающие в связи с реализацией инновационных проектов по усовершенствованию существующих моделей автосамосвалов.

Ключевые слова: конкурентоспособность автосамосвалов, управление инновационной деятельностью, затраты, инновационный проект, экономическое оценивание.

SUMMARY

Bondarenko L.A. Economic Assessment and Feasibility Evaluation of the Marketability Increasing Means of National Dump Trucks. – Manuscript.

Thesis for obtaining the scientific degree of Candidate of Economic Sciences on the specialty 08.00.04 – Economics and Management of the Enterprises (by the types of economic activity). – State Higher Educational Institution "National Mining University", Dnipropetrovsk, 2016.

The thesis is dedicated to the theoretical generalization of the scientific methods as well as elaboration of the practical guidelines in economic assessment and feasibility evaluation of the marketability increasing means of national dump trucks on the innovative basis. Rationalization for essence of the concept “Dump Truck Marketability” is provided. Methodological approach to evaluation of the dump truck marketability is developed on the basis of integral coefficient subject to effect of the economic performances upon the performance capability. It is developed a scientific method of forming of the competitive positions of the dump trucks, being aimed to the fuel costs minimization within transportation of mine rocks. Methodological principles of the economic assessment of choice of the dump truck model for transportation of mine rocks in quarry are proposed. Scientific methods of selection of the implementation means of innovation project on development and production of the innovative dump truck.

Key words: dump trucks marketability, innovation activity management, expenses and costs, innovative project, economic assessment.

Бондаренко Людмила Анатоліївна

**ЕКОНОМІЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ ТА ОБГРУНТУВАННЯ ШЛЯХІВ
ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ
ВІТЧИЗНЯНИХ КАР'ЄРНИХ АВТОСАМОСКИДІВ**

(Автореферат)

Підписано до друку 15.02.2016 р. Формат 90x84 1/16
Папір офсетний. Ризографія. Ум. друк. арк. 0,9.
Обл.-вид. арк. 0,9. Тираж 120 прим. Зам. №О5290.

Віддруковано в ТОВ «Роял Принт»
вул. В. Ларіонова, 145, м. Дніпропетровськ, 49052
тел. (056) 794-61-04(05)
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 4765 від 04.09.2014